

Krzeszkowice, wś, pow. szamotulski, 21 dm., 236 mk., 8 ew., 224 katol., 5 żydów, 71 analf. Poczta i tel. w Ottorowie o 5 kil., st. kol. żel. w Szamotułach (Samter) o 16 kil.

Krzeszna mała 1.) niem. *Kl. Kresin*, os. do W. Krzeszny, pow. kartuski. Dawniej własność oo. kartuzyan w Kartuzach. 2.) **K-wielka** al. *Kruszyn*, *Krusin*, niem. *Gr. Kresin*, włość, wś, pow. kartuski, nad jez. Ostrzyckiem. Wraz z przynależną Krzeszną M. obejmuje obszar roli ornej 2 włóki, gbur. 4, ew. 44, dm. 5. Parafia Gorecin, szkoła i poczta Szymbark. Odległość od Kartuz 2 1/2 mili. Dawniej była to własność oo. kartuzyan, którzy tu mieli karozmę: ostatni jej przywilej pochodzi z r. 1610. Rząd pruski wydał wieś na własność osadnikom. *Ks. F.*

Krzeszów, ob. *Krzeszew*.

Krzeszów 1.) os. miejska, dawniej miasto, nad rzeką Sanem, pow. biłgorajski, gm. i par. Krzeszów. Odległy od Biłgoraja w. 30, od Tarnogrodu w. 28, od Janowa w. 35, od Lublina w. 112. Rzeka San, już spławna pod Krzeszowem, przybywa z Galicji; od wsi Łazowa do K. stanowi granicę Królestwa Polskiego na przestrzeni dwóch mil, a tuż za K., o dwie wiorsty powyżej, powraca znów do Galicji. Pod K., przy zwykłym stanie wód, San ma głębokości 4 łokcie, szerokości 130 łokci. Podczas wezbrań, głębokość dochodzi do 12 łokci, szerokość do 400 łokci. Przeprawa z Galicji do miasta odbywa się na promach i innych statkach przewozowych. Przewóz ma taryfę klasy 3-ej i należy do kasymiejskiej. Na głównym trakcie, prowadzącym tędy z Galicji, znajduje się komora klasy II-ej. Nadto, do 1870 znajdował się w K. magazyn solny, dla soli rządowej dostawianej Wisłą z Krakowa i Sanem w górę rzeki od Zawichosta. Po rzece Sanie pod Krzeszowem idą transporta drzewa i zboża z Galicji, kierujące się ku Wiśle, a zarazem spławia się zboże krajowe w ilości około 20000 korcy rocznie, oraz miski gliniane miejscowego wyrobu, przeszło tysiąc kóp rocznie. Ogólna rozległość K., wraz z gruntami miejskimi, wynosi zaledwo 150 morgów; miasteczko leży w nizinie, ściśnięte od wschodu i północy znacznej wysokości górami, na których rozciągają się sady obfitujące w śliwki, wyborowe węgierki, i orzechy włoskie, doskonale hodujące się,—dzięki pozycji zakrytej od północy górami, a odkrytej na południe. Granice terytorium miejskiego są od południa i zachodu rzeka San, od wschodu wieś Działy, od północy wieś Kamionka. K. od najdawniejszych czasów stanowił królewszczyznę, jako starostwo krzeszowskie, które, wraz z innymi okolicznymi dobrami narodowymi, otrzymał w nagrodę wielkich swych zasług Jan Zamoyski, i wcielił do założonej

przez siebie Ordynacyi Zamoyskich. Katarzyna z ks. Ostrogskich Zamoyska, wdowa po Tomaszu kanclerzu w. k., w 1640 r. wyjednała dla K. przywilej Władysława IV, podnoszący K. do rzędu miast, nadający mu prawo magdeburskie i inne przywileje. Dominium directum dotąd należy do Ordynatów hr. Zamoyskich, którzy, oprócz dochodów z wydzierżawiania prawa propinacyi, do 1866 r. pobierali jeszcze czynsze, opłaty żarowego i łojowego, kanon od procederów kramarskich. Miasto prowadzi od wielu lat proces z Ordynacją hr. Zamoyskich o prawo wolnego wrębu w lasach ordynackich, dotąd jeszcze ostatecznie nierozstrzygnięty. Ludność K. wzrasta stopniowo choć powoli. W r. 1836 było ogółem dusz 1088, w 1860 r. 1212, którzy wtedy rozpadali się na mężczyzn 550, kobiet 662, obecnie dochodzi 1800 dusz. Według spisu 1860 r. w liczbie ogólnej 1212 ludności znajdowało się: żydów mężczyzn 336, kobiet 390; według zajęć: szewców 15, krawców 9, bednarzów 10, stolarzów 4, kowali 3, zdunów 6, stelmach 1, garbarzy 2, rzeźników 10, piekarzów 2, szklarz 1, waciarz 1, mularz 1, malarz 1, olejarz 1, kupców 2, kramarzów 5, przekupniów 28, handlarzy soli 14, szynkarzów 4, flisów 40, nauczycieli żydowskich 8, wyrobników 50. Ludność posiada mało ziemi, więc w zimie zajmuje się rękodzielnictwem, a w lecie zarobkiem przy ładowaniu i spławie zboża ze śpiczlerzy na statki. Cechów było trzy: szewcki, bednarski i garncarski. Jarmarków dotąd odbywa się w K. 6 na rok, a targi tygodniowe we wtorki i piątki, na które ludność okoliczna dostawia: zboże, bydło, trzodę, płótno i t. p. w średniej ilości. W r. 1860 było w K. domów 168, murowanych 10, drewnianych 158, dwa zajazdy, komora celna, magazyn solny, posterunek straży pogranicznej. Magistrat obecnie kancelarya wójta gminy. Nad Sanem śpiczrz murowany i cztery drewniane, mogą pomieścić do 30000 korcy zboża, szkoła elementarna, ulic cztery: Kościelna, Janowska, Nadszańska i Sieniawska. Kościół katolicki wzniesiony w XVI wieku, poświęcony został w 1596 r.; po spaleniu odbudowany w 1642 r. przez Katarzynę Zamoyską; obecny z drzewa, na podmurowaniu, wzniesiony po zniszczeniu poprzedniego w 1728 r. Cerkiew tutejsza zdawna istnieje, w 1693 r. odbudował ją Jan Zamoyski; obecna z 1790 r. Par. K. dek. biłgorajski, daw. tarnogrodzki, ma 3747 dusz. Jest też cerkiew. Gmina K. należy do sądu gm. okr. II w Potoku górnym, ma obszar 12488 mr. i 5767 mk. (1867). W skład gm. wchodzi: Krzeszów os. i wsie: Bystre, Jasiennik, Kamionka, Krzeszów górny, K. dolny, Kustrawa, Nowa-wieś, Podolszynki ordynackie, P. plebańskie, Sigielki. 2.) **K. Górny**